

T. G. M., aki soha nem volt „olyan”

„A »nemzeti« értékekre való hivatkozásnak a magyar politikai hagyományban mindig kisebbségellenes éle volt, s ma is az van. Ha valaki a ma már színtisztán magyar Magyarországon magyarságára hivatkozik, azt csakis azért teheti, mert el akar határolódni azoktól, akik – szerinte – nem magyarok...”

Tamás Gáspár Miklós híveinek tábora ismét növekedőben. Olyanok is szuperlatívuszokban szólnak róla, akik még nem is olyan régen az ő szavaival „baloldali-urbánus-polgári radikális-kozmpolita-progresszív” és – az ő megtoldásukkal – „zsidó” pesti értelmiség tipikusan agresszív képviselőjeként viszolyogtak tőle. Egyszerre kezdik felfedezni, hogy T. G. M. soha sem volt „olyan”. Az elején nemigen értettem, mi a hirtelen támadt rokonszenv oka. A Még egy szó a nemzetről című cikk elolvasása óta tudom. E cikkben ugyanis T. G. M., a liberális, most már leplezetlenül az ő nyelvüket is beszéli. „Jó magyarokról”, „hazaárulókról”, „hazafiatlanságról” „halálra sebzett magyar nyelvről” szól, s a fogalmakat ráadásul ugyanabban az értelemben használja, mint a tényleg „jó” magyarok. Most már tőle is megtudhatom, hogy **Eörsi István** azok közé tartozik, akik „mindig csak maguknak követelnek toleranciát, és mások önképét annyira utálják, hogy hajlamosak mindent elpusztítani, ami egy politikai közösség lelki egészségéhez szükséges”.

Mindez persze lehet igaz is (bár én nem hiszem, hogy az), diagnózisával egyéb gondom van: **Eörsi István** cikke nem ezt támasztja alá. **Eörsi** mindössze T. G. M.-nek ama Székely himnusz jegyében fogant gondolatával vitázik, miszerint a történelem „népek harcának” zajló tengere. Hogy e történetfilozófiai hipotézis megkérdőjelezése valamely „politikai közösség lelki egészségéhez szükséges” értékek pusztításának részét képezhetné, erősen kétlem. Ahogyan azt is, hogy Magyarország főként azért néz ki úgy, ahogy kinéz, mert lakói a hazájuk „európai nagyságába és történelmi küldetésébe vetett hitet” veszítették volna el. Talán egyéb tényezők is közrejátszhatnak. Másrészt meg szomszédaink mindenre panaszkodhatnak, csak e küldetésstudat hiányára nem.

Az persze kétségtelen, hogy a magyar zsidó (és nem csak zsidó) értelmiség jelentős része valóban allergiás nem csupán a nemzeti önérzet túlhangsúlyozására, de bizonyos esetekben már a puszta emlegetésére is. Csakhogy ez közelről sem véletlen. A „nemzeti” értékekre való hivatkozásnak a magyar politikai hagyományban mindig kisebbségellenes éle volt, s ma is az van. Ha valaki a ma már színtisztán magyar Magyarországon magyarságára hivatkozik, azt csakis azért teheti, mert el akar határolódni azoktól, akik – szerinte – nem magyarok, értsd nem olyan magyarok, akiket Magyarhonban bizonyos, csupán „magyarok” számára fenntartandó előnyök megilletethetnek. (Ezek a „magyarok” elvben lehetnek zsidók is, hisz köztük is sokan vannak olyanok, akik az elmúlt évtizedekben mindennek érezhették magukat Magyarországon, csak éppen kisebbséginek nem.) Ahhoz tehát, hogy a „magyar” szó, a magyar nemzeti szimbólumok stb. ne irritáljanak, a bennük rejlő kisebbségellenes hangsúlyokat kéne kiiktatni, s a valóságos nemzeti szolidaritás eszmei tartalmaival kéne feltölteni őket. Az egészséges nemzeti önszemléletre alapozott társadalmakban az úgynevezett nemzeti értékek nem is irritálhatnak senkit, igaz, nem is használják őket – illetve nem hivatkoznak rájuk máskor, mint protokolláris alkalmakkor vagy a közösség ünnepnapjain. A nemzeti érzés ott éppoly magánügy, mint a testi szerelem; szemérmertlenség fecsegni róla.

Ha Tamás Gáspár Miklós az elmúlt évtizedekben, miközben a magyar liberális ellenzék egyfajta gurujává nőtt, valóban azon munkálkodott volna, hogy az ország nemzeti jelképeit, az etnikai, vallási, faji népcsoportok kulturális hagyományait egyetlen – nyelv, vallás és etnikum fölötti – egyetemességben integrálja, ha filozófiai és közírói munkásságát a társadalom minden csoportja (és természetesen a határon túliak által is) elégedetten vállalható nemzeti értékek kimunkálásának, és nem a különböző politikai csoportok viszályát csak tovább mérgező vagdalkozásoknak szentelte volna, talán érteném az indulatait. De nem ezt tette.

Az „e tekintetben korlátként funkcionáló” jogegyenlőségnek Magyarországon – T. G. M. szerint – azt kell garantálnia, hogy „a mi politikai közösségünk természetét a magyar nemzeti hagyomány határozza meg, nem pedig a honi etnikai kisebbségek saját külön tradíciója. Bár az asszimiláció nem kötelező (és végképp nem szabad kikényszeríteni), a magyar politikai nemzet szempontjából: erény. Az önkéntes asszimiláció kívánatos és helyes. Ha a magyar politikai közösség etnikailag nem magyar eredetű tagjai nemcsak politikailag, hanem kulturálisan is magyarrá válnak – ha ezt óhajtják –, az jó dolog”.

Annak a feltehetően rossz dolognak következményeiről, ha valaki az asszimilációt mégsem óhajtja, T. G. M. nem nyilatkozik. T. G. M. kisebbségek iránti toleranciájának nagyszerűségét jelentősen csökkenti, hogy a kényszer-asszimiláció alaposabb vizsgálata sajátos fogalmi abszurdumnak bizonyul. A szó szigorú értelmében vett asszimiláció csak „önkéntes” lehet. Ha nem önkéntes, nem is őszinte, s így nem is asszimiláció, legfeljebb rejtőzködés.

Hogy ebbe a T. G. M. által liberálisnak aposztrofált önkéntességbe Magyarország egyszer már belerokkant? E tényről mintha nem volna tudomása. Szerzőnk – a jelek szerint – úgy ítéli meg, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia nem a kisebbségi kérdés megoldatlansága, hanem a népek harcának zajló tengerén bekövetkezett sajnálatos hajótörés miatt süllyedhetett el. Vagy amiatt, mert a magyar állam nem volt elég kemény és eltökélt a „politikai nemzet fogalmából” következő „gyakorlati rendszabályok” érvényesítésében.

De ami késik, nem múlik. A T. G. M. -i program sarkalatos pontja: „Meg kell tanulnunk rávenni szomszédainkat a »pax hungarica« előnyeinek tudomásulvételére”, valamint „vezető hatalom szeretnénk lenni a Kárpát-medencében”.

Felemelő perspektíva. De addig is jó volna tudni, mi a szándéka velünk, kisebbségi magyarokkal? Amit írásából kiolvashatunk, mindössze az, hogy véleménye szerint Magyarországnak az emberi jogokat kell számunkra kikövetelnie. De hogy az emberi jogok érvényesítése a T. G. M. -i liberalizmus gyakorlatában mit jelenthetne, az iránt e jogok magyarországi érvényesítéséről vallott nézetei nem hagynak kétséget. Mindenki önként dönthet arról, mikor, miért, hogyan fog beolvadni. Kollektív jogok nincsenek. A multikulturalizmus rasszizmus. Az az érv, hogy Magyarország nemzetállam és Románia nem az, nem igazán meggyőző.

Egy őshonos magyarországi tollából az ilyenszerű gondolatokat egyszerűen az empátiahiány számlájára írhatnám. Honnan is tudhatnák, mit beszélnek, hiszen ők mindig is többségben éltek. De Tamás Gáspár Miklós érti, amit mond. Pontosan tudja, hogy írásának minden sora ellenünk, kisebbségi magyarok ellen fordítható. Idehaza és Magyarországon egyaránt. Mégis leírja őket. Miért? Az, hogy az efféle dolgokat a mai Magyarországon – s ráadásul a magyar nemzet nevében – le lehet írni, egyértelműen arra vall, hogy a magyar társadalom jelentős része sem sokat tanult a történelemből. Elhamarkodott volt azt hinnem, hogy Magyarország más, mint a szomszédai. Legjobb esetben is csak szerencsésebb, de sajnos nem más.

Bíró Béla
A szerző a Brassói Lapok munkatársa